

FOJTOVICE

(Voitsdorf) - 710 - 730 m n. m. - Kdysi samostatná ves povstala za tzv. hornické kolonizace z Bavorska, Frank a Saska (po útlumu povrchové těžby se řemeslo uchýlilo do kopců). V primární zmínce krupské městské knihy (1446) figuruje **Hanus Hertel zcu Voytsdorff**, tedy z Fojtovic. Rubanina se nemohla dopravovat daleko a technologie žádala notně vody, po franckém zvyku se na toku **Mohelnice (Müglitz)** kumulovaly úpravní, mlýny i hutě a kvetlo lesní hospodářství. Jméno vychází z výrazu *foit* (podružný byrokrat, mnohdy delegát society - rychtář).

R. 1459 podepsal Jiří z Poděbrad (* 23. 4. 1420 Poděbrady - † 22. 3. 1471 Praha) na sjezdu německých knížat v **Chebu (Eger)** smlouvu vymezující hranici a většina ložisek se ocitla v Čechách, nicméně usedlí pakt nectili a poměry si vzájemně ulehčovali.

Dědina patřila **Krupce (Graupen)**, mimo etapu po 30leté (1618 - 48) válce, kdy příslušela hrabatům z Harasova (*Harras*), v r. 1719 ji s **Běhánkami (Pyhanken, Pihanken)** a **Sobědruhy (Soborten)** získali Clary-Aldringenové. R. 1722 je zase dílem panství krupského.

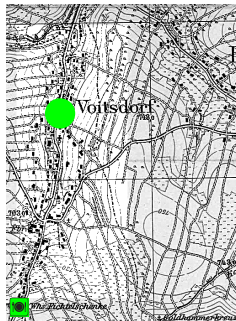
Ve štolami protkaném svahu **Komáří vízky (Mückenthürmchen, Mückenberg)** byla r. 1360 založena a v l. 1692 - 1700 barokně obnovena kaple (*St. Wolfgangkapelle*) patrona pastýřů, tesařů, sochařů, lodníků, uhlířů, dřevorubců a nevinně zajatých - **sv. Wolfganga** (* cca 924 Pfullingen - † 31. 10. 994 Puppig), údajně tu poustevníčlil. Opouštěje kout žehnal hvozdům, kde se prý dosud rodí zvlášť velké borůvky. Poté se ujal role řezenského biskupa a r. 973 prosadil instituci v Praze. Legenda se tradovala ještě před válkou a pořádaly borůvkové poutě. R. 1757 fungovaly 2 rudné mlýny (na *Císařských povinných otiscích stabilního katastru Čech z r. 1843* [resp. 1846 - Lith. J. Morcrette u. Winter E.] Karl Mühle, Neumühle a Hintere Mühle), švec, krejčí a kovář, v r. 1787 je vykazáno 76 stavení. V 17. - 19. stol. kutání skomíralo, kamenitá pole a chov dobytka nepostačovaly, obživu bylo nutno hledat jinde. V létě 1813 tu nocovali Van Dammovy žoldáci a r. 1866 se strhl konflikt s Pruskem, mašínující Sasové (na straně rakouské), zpívavše '...zeměme jak chrabří hrdinové...', dorazili do krčmy a v mžiku nezbylo kapky piva ani kůrky chleba.

Po převratu (1848) feudální režim nahradil státní a autonomní. Krupka, **Horní Krupka (Ober Graupen)**, **Vrchoslav (Rosenthal)** a Fojtovice připadly justičně-politickému okr. teplickému (kraj litoměřický), zatímco **Bohosudov (Mariaschein)**, **Modlany (Modlan)**, **Unčín (Hohenstein)**, **Habartice (Ebersdorf)** a **Maršov (Marschen)** s **Terezínem (Theresienfeld)** ústeckému (soudně chabařovickému). Za průmyslové revoluce (19. stol.) se výdělek opatřoval v údolních závozech i šachtách a doma zhotovovaly dřevěné i slaměné předměty.

R. 1833 je evidováno 123 stavení s 812 obyvateli a s l. 019 v r. 1850, vzdor dráždanské silnici (*Graupenbergstraße*) konstruované v l. 1836 - 59 se r. 1869 stav snížil na 908 (chalup 144), v r. 1880 na 900 a r. 1890 na 805 (objektů 128). Po zavedení 3třídní školy v r. 1875 statistika (1900) vyšplhala na 163 budov a 820 osob, r. 1910 na 839 (čísle 134), ovšem r. 1921 populace klesla na 799 a v r. 1930 na 642 (domů stejně), Češi vlastně jen v administrativě.

R. 1935 se zavádí elektrina a lokalita (i s ostatními na hřebeni přifařená k Habarticím) disponuje obecním úřadem, školou, četnickou stanicí, poštou, celnicí, prosperuje 5 hospod (v okolí další 4) a v 80. l. 19. stol., snad i dřív, se (na zemské mapě) vyskytuje kaple. Z beneficí je r. 1912 zahájen projekt rozsáhlejší, výsledek v r. 1933 celebroul 17. litoměřický biskup (1931 - 47) **ThDr. Antonín Alois Weber** (* 24. 10. 1877 Vlčí Hora - † 12. 9. 1948 Litoměřice).

Rodák **Hans Kühnel** (nyní z Ottobrunnu u Mnichova) historii líčí: 'Na prahu století zformovali Fojtovičtí radu - asi 6 činovníků (dělník, fabrikant, řídící i běžný kantor ap.) - s tím, že chtějí kostel. Mluvčího zvolili p. **Schlossera**. Komunita vyhlásila sbírku (první věnoval hrabě z Telnice novogotický oltář) a r. 1912 se osadil základní kvádr, leč bylo třeba pisku, cihel, ka-

Fojtovice s hospodou U Smrku - výřez *Topographische Karte - Peterswald (1:25000) - Reichsamt für Landesaufnahmen (1943)*

Fojtovice s Komáří vízkou a hospoda U Smrku (*zur Fichte, Fichtelschenke*) - Dobový místopis: Od r. 1869 - 1910 pod názvem Voitsdorf obec v okr. Teplice, v r. 1921 - 1930 obec v okr. Teplice - Šanov, v r. 1950 osada obce Horní Krupka v okr. Teplice, od r. 1961 část obce Krupka v okr. Teplice.

mene i dřeva. Dílo vedl jistý polír z **Petrovic** (Peterswald), pokračovalo pomalu, v r. 1913 sahalo k oknům. Rok nato vypukla vojna. Ani po ní situace myšleně nepřála. K finalizaci zastřešeného torza se nikdo neměl. Iniciativy se chopily ženy, **Rosa Geyerová**, manželka vrchního učitele a choť majitele líkárky **Olga Lehnertová** vybíraly po domácnostech na zvon, za 1.700 Kč jej v Bohosudově utřížil p. **Lehnert**, odliř r. 1760 v **Chomutově** (Komotau) měl dobrý zvuk (chomutovští jezuité asistovali zrodu tamního kláštera). Došlo na interiéř a strop, což prezentovalo 24.000 Kč. Za nevidaného úsilí se věc pohnula, položila podlaha a r. 1933 stánek sv. Petra a Pavla vysvětil litoměřický biskup. Velký den! Od prvopočátku lopotných 21 let, a za pouhých 12 vše pryč, vyhoštění a vesnice bez života (svěho času sloužila pošta s telefonní linkou do Teplic, banka, škola [od r. 1883], radnice, 6 hostinců, 5 kupců, 3 řezníci, 2 pekaři, 2 obchodníci textilem, kovář, 4 vodní mlýny a Mohelnici klenulo 20 mostů)... Dorazili novopecení rezidenti... s taškou či ruksakem, vzápětí mizeli v nákladních autech... Vyrabovaná obydli bez oken i dveří... **Herta Huberová** (* 24. 1. 1926 Luby [Schönbach]) to věrně vystihuje v **Cestě do domoviny**. Ze svatyně udělali ovčín, ani to netrvalo dlouho. S rozhodnutím partie pod vozovkou likvidovat (1959) dostaly slovo bulldozery, oheň, vybušiny... Kupodivu se poštětilo kostel vyfotografovat...'

Zde odpočívá 59 obětí Pochodu smrti bývalých politických vězňů z r. 1945 a příslušník Rudé armády, který položil život v bojích za osvobození naší vlasti...

Od r. 1938 jezdil do Teplic autobus a čerstvě anektované sídlo podléhalo říší. V r. 1945 zdejší hřbety překročilo několik eskort, u Fojtovic 59 vězňů ubili. Po odsunu se příliš Čechů nehrnulo a hrozilo vylidnění, přesto existovala správní komise, posléze národní výbor. Od r. 1950 - již jen v osadě Horní Krupky - dlela ve 112 příbytcích pestrá směsice (44 Čechů, Němců, Slováků, Francouzů, Rusů, Bulharů, Poláků, Srbů, Rakušanů...) Kartonářský podnik zkrachoval (1947), zůstala práce v lese a pastvinářském družstvu, žel nevyplácelo se, podstatu přejal státní statek a zbudoval farmu i byty. Kvantum intravilánu bylo r. 1958 odstřeleno a suť odvezena. Od r. 1961 jsou Fojtovice - s celní správou, školou (zrušena r. 1963), obchodem, restaurací i kinokavárnou - čtvrtí Krupky a v r. 1970 protokolováno 120 lidí, načež počet degradoval, až nedávno stoupl na 140.

Dnes se daří cestovnímu ruchu, agroturistice (hipo a canisterapie) i zemědělství, hlavně díky o. p. s. **Místní akční skupina (MAS) Východní Krušnohoří** (v čele s **Danielou Tylovou** [* 11. 7. 1971 Teplice] a **Petrou Zavalázovou** [* 27. 11. 1978 Most]) kooperující s německou organizací **Freundekreis Voitsdorf/Erbersdorf**, ale např. i o. s. **Krušnohorská bílá stopa, Krušnohorský klub, RSC Fojtovice, Přírodní park Východní Krušné hory** (ustaven v r. 1995) aj. Nelze přehlédnout monument upomínající dubnový (1945) 'pochod smrti'. R. 2001 bylo ve 14 domech registrováno 96 občanů. Dle mnichovského spolku **Hilfsverein Aussig** ležely Fojtovice (1927 - 38) v okr. ústeckém - patrno i z českoněmecké mapy **České středohoří a Krušnohoří** (Bílinský, Duchcovský, Mostecký a Teplický okres) vydaná r. 1948 v Praze lounským knihpocem **Edvardem Fastrem** (* 6. 12. 1877 Kutná Hora - † 24. 2. 1955 Praha).

Ottova encyklopedie z 1. 1. 1908: **Voitsdorf**: ves t., hejtm. a okr. Teplice, fara a pš. Habartice; 161 d., 831 obyv. n. (1900), 3řt. šk. a výroba slaměných kloboukův.

... Vysoko nad Krupkou pod již. příkrým lesnatým svahem nejvyšší hory celého okolí, **Komáři hory** (Mückenberg), (862 metrů) leží po úbočí horském roztroušená osada **Hořejší Krupka**, s dolováním na cín. Z této silnice stoupá v mnohých ostrých zatáčkách k hřbetu Rudohoří, kolem samé hory Komáři sklání se v údolí saské **Mohelne** (Müglitzthal) s čes. vesnicí **Voitsdorfem**, saskými městečky Lauenštajnem a Bärenštajnem. Na h. Komáři jest četné navštěvovaná restaurace Mückenthümel s věží pro vyhlídku. Pod ní na sev. straně opět propadlina, dolováním na cín vzniklá, otvírá zející svůj jícen. - **V. Wachsmann** - **Severní Polabí** - **Od Litoměřic až k Hřensku. Okolí měst Ústí n. L., Teplic, Litoměřic, Podmokel a Děčína** - **Česká Beseda v Ústí n. L. 1888**

Fojtovice - bývalý sál a manufaktura na slaměné klobouky, nechal ji r. 1880 postavit **Josef Rosenkranz**, exportoval se (1880 - 32) do 5ti států evr., v r. 1903 byla o křídlo rozšířena (mj. zprovoznil nové obchody a 2 hostince), později polovina shořela - něco podobného potkalo i **Josefa Schlossera** (* 12. 8. 1924 Fojtovice - † 10. 1. 1997 Seligenstadt), majitele penzionu **zu Krone, Rosenkranzův bratr Karel** otevřel r. 1932 firmu v Bohosudově a v Ústí kloboučnický salón, jemuž do r. 1945 šéfoval jeho syn. 'Ve Voitsdorfu je 800 obyvateľ, udánlivě 150 nezaměstnaných a z toho prý jenom 10 podporovaných. Příčina krise byla lehcce zjištěna - úpadek průmyslu slaměných klobouků. Dělníci nám sami vyřčovali, že transport je příliš drahý, protože vznikly továrny blíže odbytištím. Pravda, ta prázdna továrna působila na nás všechny tristně, ale stejné tristně na 7 zavřených továren na př. v C. Budějovicích. (Slyšte!) V místě je jen 18 rolníků s udánlivým průměrem 8 ha a největší neštěstí pro toto místo byl požár továrny na klobouky firmy Rosenkranz. Ukázali nám stařenku, žebrácky oblečenou: matka rodu Rosenkranzů, kdysi milionář. Ale továrna vyhořela. Jedni říkají, že nebyla pojištěna, druzí nám říkali, že byla pojištěna, ale že to byl požár kriminelní a v důsledku toho, že nebyla pojistka vyplacena. Ale při tom se lidem říká, že berní úřad dal odvézt stroje...' - **Dr. Alois Neuman** (* 12. 3. 1901 Smidary - † 27. 7. 1977 Praha) - poslanec, ministr spojů (stenoprotokol 135. schůze senátu Národního shromáždění republiky Československé [1935 - 38], pátek 4. 3. 1938)

Fotografie ze současnosti od Romana Häuslera. • Grafické zpracování: EM studio